

Prob. 2.<sup>o</sup> Inter viventia corpora indicium est magnæ imperfectionis, quod sint uni loco affixa. Ergo formæ perfectissimæ neganda non est virtus locomotiva. Confirmatur, quia anima in statu informationis hujusmodi virtute prædita est. Ergo non est, cur eadem in separatione spoletur. Quamquam enim in unionis statu non manifestetur nisi virtus locomotiva organica, per quam corpus proprium et aliena moventur; at non repugnat, ut simul sit virtus ejusdem ordinis spiritualis, sicut est in angelis, quæ profecto retinebitur post separationem, cum præsertim ejusmodi sit complementum virtutis appetitivæ, ut per illam subjectum accedat pro libitu ad objecta distantia, vel a proximis recedat.

Prob. 3.<sup>o</sup> Rationales animæ in statu separationis possunt sociatim vivere. Ergo etiam possunt naturaliter mutare locum, ut aliæ ad alias accedant.

Dices 1.<sup>o</sup> Anima mendici Lazari dicitur in Evangelio portata esse ab angelis in sinum Abrahamæ (1).—Respondeo, quod vox portare intelligi potest, ut idem sonans, ac ducere, ita ut significet angelorum comitatum honoris gratia. Quamquam e converso animæ damnatorum detrudi possunt, vel invitæ rapi a dæmonibus in inferos (2).

Dices 2.<sup>o</sup> Si anima separata virtute se movendi polleret, etiam conjuncta eandem haberet. Atqui non videtur illam habere conjuncta; α) quia secus anima in corpore vere se moveret per se, et non tantum per accidens, quemadmodum communiter dici solet, nimirum, quia movetur corpus, cujus ipsa est forma. β) Deinde posset per illam suam virtutem spiritualem pro libitu e corpore migrare: γ) immo et post separationem libere ad nos venire. δ) Denique Aristotelis sententia est nullum indivisibile posse moveri (3), anima vero rationalis profecto indivisibilis est.—Respondeo, conc. Major., neg. Minor. Ad probat. α) dico: anima conjuncta vel se movet exercendo potentiam loco-motivam organicam, vel inorganicam, de qua nunc solum agimus, vel utramque.

(1) Luc. cap. 16, vers. 22.

(2) Vide P. Joann. Maldonatum in hunc locum Sancti Evangelii.

(3) Aristoteles, *Physicor.* lib. 2, cap. 10, tract. 86.

Quatenus motum exercet per potentiam organicam, puto se movere per accidens, nam motus ille recipitur in composito, ac tendit primo ac per se ad movendum compositum. Si autem motum exercet per potentiam inorganicam, credo, posse dici sub hoc respectu, quod se per se moveat. Sed quia semper, ac homo movet se ipsum, exercet potentiam organicam, sive simul exercentur inorganica, sive non, quod dubium est, et experientia non videtur posse comprobari, vere dici potest simpliciter anima moveri per accidens, moto humano composito (1).

Ad prob. β) neg. assert., quia sicut anima non unitur corpori ad libitum suum, sed solum per naturalem generationem, ita etiam non discedit ab eo nisi per corruptionem corporis: unde in unionis statu potentia motiva spiritualis animæ ita est constituta, ut nequeat exerceri nisi simul cum organica, moto corpore: fere sicut intellectus et voluntas hominis non possunt in hac vita operari, nisi comitante operatione sensus et inferiori appetitu.

Ad prob. γ) dicendum est, animas separatas regulariter ex lege Dei a suis receptaculis non egredi, vel quia invite detinentur, vel quia libenter obediunt divinæ voluntati. Unde docet Angelicus (2) animarum apparitiones hominibus factas inter miracula esse computandas (3).

Ad probat. δ) respondeo Aristotelem ibi manifeste agere «de indivisibili habente posituram in continuo, scilicet de puncto, ut ipse se exponit. At non sic est intelligentia vel anima, nam est in loco quanto, ac loco continetur, non sicut punctum, quamvis non occupet locum, sicut corpus; occupare enim locum est, non solum esse in loco, sed impedire, quominus aliud sit ibi corpus, et hoc proprium est corporum» (4).

Dices 3.<sup>o</sup> Anima nequit moveri localiter, nisi operando aliquid in corpus, cui præsens fit motu suo; nam constituitur in loco per operationem transeuntem, sicut angeli. Atqui

(1) Cfr. Lossada (num. 140), Mastrius (num. 28 seqq.).

(2) S. Thom. 1. p. quest. 89, art. 8, ad 2. um.

(3) Vide Suarez, lib. 6, cap. 2, num. 9.

(4) Cardin. Tollet., loc. cit. *Ad secundum*.

anima separata nihil potest ad extra operari circa corpora, quibus ipsa localiter definitur. Ergo... Hæc argumento videntur præcipue moveri Thomistæ, negantes animæ virtutem sui loco-motivam.

Responderi potest, *negando* Majorem ex multorum sententia, negantium, quod spiritus sit in loco præcipue ac formaliter per operationem. Quævis enim angeli dicantur esse in loco *contactu virtutis*, probabilissima tamen est sententia eorum, qui negant operationem actualem, immo vero ipsam virtutis applicationem esse rationem formalem, cur illi sint in loco, sed rationem formalem hujusmodi esse modum intrinsecum ubicationis, per quem angelus per substantiam suam præsens est alicui corpori aut loco sive actuali, sive saltem possibili, nec distat ab eo (1). Idemque dici potest de locali præsentia separate animæ. Non desunt etiam, qui *negent*. Minorem, asserendo animæ operationem aliquam in corpora circumstantia, v. g. occultam aliquam qualitatem, immo etiam motum localem, licet multo debiliorem naturaliter, quam possint angeli (2), sicut tenent illi omnes, qui concedunt animæ separate virtutem movendi alia corpora: de quo statim in sequenti questione.

Si jam quæras, utrum potentia loco-motiva separate animæ re differat ab ejus voluntate, variæ sunt scriptorum sententiæ, sed affirmative responderi potest, sicut circa virtutem loco-motivam organicam responsum est alibi (3). Aliæ quæstiones, quæ hic fieri possent de modo localis motus, v. g. utrum anima moveatur motu continuo, an discreto; utrum in instanti, an in tempore; et utrum de uno extremo in aliud

(1) Vide Suarez, (*De angelis*, lib. 4, cap. 2, 4 et seqq.), Valentia (In 1.<sup>am</sup> part. disp. 4, quæst. 3, punct. 2), Molina (In 1.<sup>am</sup> part. quæst. 52, art. 1, disp. unic. per totam), Vazquez (In 1.<sup>am</sup> part. disp. 188). Videri etiam possunt Cardin. Tolæus et Sylvius alicuique (In 1.<sup>am</sup> part. quæst. 53, art. 1), qui aliter rem explicant.

(2) Vide Collegium Complutense (loc. cit. num. 83, *Sed ex hac impotentia*), et Joann. a S. Thoma (loc. cit. *Ad fundamenta opposita*).

(3) Vide *Psycholog.* vol. 1.<sup>um</sup>, num. 224, 226, pag. 942, 947 seqq.

Utrum  
potentia  
motiva animæ  
re differat  
a voluntate.  
Aliæ  
quæstiones  
de animæ  
separatæ  
motu alio  
amandatur.

non transeundo per medium; omittendæ nobis sunt brevitas causa, et in tractatu de angelis amandandæ, ubi solent a Theologis pertractari (1).

§ II.—UTRUM ANIMA SEPARATA NATURALI VIRTUTE POLLEAT  
RES ALIAS LOCALITER MOVENDI.

351. Negat S. Thomas (2) et cum eo plerique Thomistæ, ut Capreolus (3), Cajetanus (4), Bañez (5), Sylvius (6), Cosmas de Lerma (7) Martinez de Prado (8), Collegium Complutense S. Thomæ (9), quamvis hoc concedat animæ separate aliquod operari posse in corpora: quibus adhærent e contra Societate Suarez (10), Martinus del Rio (11), et P. Petrus Hurtado (12). Affirmant Henricus Gandavensis (13) Ægidius (14), Scotus (15), Aureolus (16), Major (17), Bassolis (18), et Scotiste communissime, ut Cavellus (19), Merinerus (20),

Varie  
opiniones.

(1) Vide S. Thom. 1. p. quæst. 53, art. 2 et 3; et ibi Cajetanum Molina, Valentia, Vazquez, Toletum, Sylvium, etc.; et P. Suarez, *de angelis*, lib. 4, cap. 18 seqq.

(2) S. Thom. 1. p. quæst. 117, art. 4, *de malo*, quæst. 16, art. 10, ad 2.<sup>um</sup>.

(3) 4.<sup>o</sup> dist. ult., quæst. 2.

(4) In 1.<sup>am</sup> part., quæst. 117, art. 4.

(5) Ibidem.

(6) Ibidem.

(7) *De anima*, lib. 3, quæst. 34, num. 13.

(8) *De anim.*, lib. 2, quæst. 17, parag. 4, num. 36.

(9) *De anim.*, lib. 2, quæst. 8, art. 3, num. 83.

(10) *De anim.*, lib. 6, cap. 2, num. 3; *Metaphys.*, disp. 35, sect. 6, num. 23.

(11) *Disquisit. magicar.* lib. 2, quæst. 26, sect. 2, vers. fin.

(12) *Metaphys.* disp. 12, sect. 2, num. 11.

(13) *Quodlib.* 11, quæst. 14.

(14) *Quodlib.* 4, quæst. 17.

(15) 4.<sup>o</sup> dist. 10, quæst. 7; et dist. 40, quæst. 14.

(16) Apud Capreolum in 4.<sup>o</sup> dist. ult. quæst. 2.

(17) 4.<sup>o</sup> dist. 49, quæst. 8.

(18) 4.<sup>o</sup> dist. 49, quæst. 2, art. 1.

(19) *De anim. separat.*, quæst. 4, sect. 6.

(20) *De anima*, lib. 3, disp. 7, quæst. 6, num. 26.

Mastrius (1), Pontius (2); itemque Abulensis (3), Alphonsus de Mendoza (4), Siuri (5), et e Thomistis Joannes a S. Thoma (6), et nostris cum PP. Tyræo (7), Gaspare Sanchez (8), Conimbricensibus (9), Arriaga (10), Quiros (11), Soárez lusitano (12), Oviedo (13), Lossada (14), etc.

Sententiæ  
negantiæ  
fundamentum.

**Sententia S. Thomæ** hac ratione probatur: *Manifestum est, quod cum anima est corpori unita, non movet corpus nisi vivificatum; unde si aliquod membrum corporis mortificetur, non obedit animæ ad motum localem. Manifestum est autem, quod ab anima separata nullum corpus vivificatur; unde nullum corpus obedit ei ad motum localem, quantum est de virtute suæ naturæ, supra quam potest aliquid ei conferri virtute divini (15).* Quæ sane ratio probabilis est, quamvis rem non certo evincat; quia ut respondent adversarii, anima separata habet non solum quod sit forma corporis, sed etiam quod sit forma per se subsistens instar angelorum. Unde non apparet repugnantia in eo, quod sicut in statu separationis habet alium modum intelligendi per species divinitus infusas, habeat etiam alium modum movendi alias res, non per proprium corpus, sed immediate per suam virtutem spirituales, sicut movent angeli.

Nec sententiæ  
affirmantiæ  
argumenta

**Sententia contraria** pluribus argumentis confirmatur a Siuri aliisque. 1.<sup>o</sup> Quia anima unita pollet virtute movendi

- (1) *De anima*, disp. 8, quest. 3, num. 32.
- (2) *De anim.*, disp. 15, quest. 2, conclus. 3.<sup>a</sup>
- (3) *In lib. 1.<sup>um</sup> Regum*, cap. 28, quest. 33; *In Math.* cap. 8, quest. 124; cap. 25, quest. 773.
- (4) *Quodlib.*, quest. 5, *Schol.*, num. 14.
- (5) *De novissimis*, tract. 7, cap. 2, num. 24.
- (6) *De anim.*, quest. 12, art. 7, ad fundamenta opposita.
- (7) *De locis infestis*, cap. 23 num. 34.
- (8) *In lib. 1.<sup>um</sup> Regum*, cap. 28, num. 38.
- (9) *De anim. separ.*, disp. 6, art. 2, *Est nihilominus tertia sententia.*
- (10) *De anim.*, disp. 10, sect. 3, subsect. 2.
- (11) *Curs. philos.*, disp. 81, sect. 5, num. 44.
- (12) *De anim.*, tract. 8, disp. 2, sect. 2, fin.
- (13) *De anim.*, controv. 16, punct. 2, num. 12.
- (14) *Loc. cit.* num. 141.
- (15) S. Thom. 1. p. quest. 117, art. 4.

alia corpora. Ergo cur non gaudebit in statu separationis? Sicut in statu separationis potest se ipsam movere, quamvis in statu conjunctionis non potest, nisi corpus simul movendo. Et confirmatur, quia quemadmodum separata potest operationes intellectuales exercere sine dependentia a phantasmatis, ac proinde a corpore, quamvis id non possit conjuncta; idem videtur sentiendum esse de motu locali. 2.<sup>o</sup> Angelis, competit virtus assumendi et movendi alia corpora. Ergo eandem competere putandum est animæ separate, quippe quæ multum similatur angelis (1). Verum neque rationes hæc, quamvis probabiles videantur, sunt tamen demonstrativæ. Ad 1.<sup>am</sup> negatur ab adversariis consequentia, quia neque anima conjuncta potest alia corpora movere nisi per proprium corpus, et exercendo virtutem locomotivam organicam. Quod usque adeo est verum, ut anima ne proprium quidem membrum, v. g. brachium aridum movere possit immediate ac directe, quod tamen movet medio alio brachio: ex quo videtur concludi animam in ordine ad movenda alia esse formam corpori alligatam, ita nempe ut nequeat extra statum informationis, ac sine media virtute organica quidpiam extrinsecum movere. Unde *negatur* paritas inter intellectionem et motum localem. Anima quidem separata intellectionem ideo elicere potest, quamvis modus ejus naturalis intelligendi in unionis statu necessario postulet dependentiam a corpore, quia non solum habet virtutem intelligendi, sed etiam objectum proportionatum præsto adest, ut patet ex dictis; at non videtur posse movere alia corpora nec in illa operari, quia licet virtutem immaterialem sui motivam retineat, sed in statu separationis non habet objectum proportionatum, quod secundum priorem sententiam, ob rationem expositam, debet esse corpus conjunctum, vel quod medio tantum conjuncto corpore moveri potest: unde quia objectum proportionatum motivæ potentiæ humanæ est ita restrictum ac determinatum, eo deficiente, motus ad extra ab anima

rem penitus  
evincunt.

- (1) Vido, si lubet, quedam alia leviora apud Siuri, Mastrium, Conimbricenses. Si quis porro secundum hanc opinionem querat, quo pacto anima separata moveat corpora, adeat Theologos, qui eandem tractant de angelis questionem.

separata exerceri non potest. Ad 2.<sup>um</sup> rationem *negatur* paritas ob diversitatem naturæ angeli et animæ; angelus enim quia est forma non informans et incompleta, sed subsistens et completa atque incapax informandi ullum corpus, non potest habere virtutem movendi corpus conjunctum in unitatem naturæ, ideoque si vere habet virtutem loco-motivam, ut habet reapse, non est ulla ratio, cur ea limitanda sit ad unum peculiare genus corporis. Secus dicendum videtur de anima.

Hæc sunt præcipua, quæ hinc inde adducuntur probabiliter a patronis utriusque sententiæ: inter quas eligat prudens lector, quæ sibi magis placuerit: neutra enim innititur apodicticis argumentis, neutra impugnatur rationibus ita validis, quæ nequeant commode dissolvi.

Unum tamen probe nota, pro diversitate istarum sententiarum diversimode explicari modum, quo animæ defunctorum interdum apparent hominibus, permittente Deo, ut agentes de spiritismo diximus. Apparent enim (nec possunt aliter apparere) sub aliqua forma corporea et sensibili. Itaque qui concedunt animæ separatæ virtutem naturalem movendi corpora et in illis operandi, putant in hujusmodi apparitionibus animas assumere sibi corpora, fere sicut angeli ex communi sententiâ Theologorum assumunt, et per ea loqui, varietate manifestari; si vero apparitiones sint pure imaginariæ, illas ab ipsis animabus gigni, excitando species in phantasia (1). Qui autem negant omnem hujusmodi causalitatem naturalem animabus, consequenter dicunt animam separatam naturaliter apparere non posse sub forma sensibili. Apparitiones vero bifariam explicant: primo, ita ut animæ ipsæ vere non appareant, sed earum vice angeli boni, vel mali, fere sicut in Veteri Testamento nomine Dei apparebant, personam illius sustentantes: secundo, ita ut animæ reapse in sua persona appareant sub corporea aliqua specie ab angelis formata et mota. Quæ doctrina innuitur ab Aquinate: *Hoc quod mortui viventibus appareant qualitercumque, vel contingit per specialem Dei dispensationem, ut animæ mortuorum rebus viventium intersint, et est inter divina miracula computandum;*

(1) Vide Siuri, *De novissimis*, tract. 7, cap. 2, num. 22-25.

*vel hujusmodi apparitiones fiunt per operationes angelorum bonorum vel malorum, etiam ignorantibus mortuis, sicut etiam vivi ignorantibus aliis viventibus apparent in somniis, ut Augustinus dicit (lib. prædicto, cap. 10) (1). Et alibi (2): Quamvis aliquando animæ sanctorum vel damnatorum præsentialiter adsint, ubi apparent, non tamen credendum est hoc semper accidere. Aliquando enim hujusmodi apparitiones fiunt vel in dormiendo, vel in vigilando, operatione bonorum vel malorum spirituum ad instructionem vel destructionem viventium; sicut etiam vivi homines quandoque aliis apparent, et eis multa dicunt in somniis, cum tamen constet eos non esse presentes, sicut Augustinus per multa exempla probat in libro de Cura pro mortui agenda (cap. 10, 11 et 12).*

Clarissime lector, brevi animus noster, dissoluta miseri corporis compage, ad statum separationis transibit. Reliquum est, ut in illa tremenda die non peccatis onustus, sed virtutibus et splendida gratiæ stola ornatus coram divino Iudice sistatur, præclarissimam æternæ beatitudinis accepturus hæreditatem, quam acquisivit nobis pretioso sanguine suo Jesus Christus, Rex vivorum et mortuorum, cui honor et gloria per infinita sæcula. Amen.

(1) S. Thom. 1. p. quæst. 80, art. 8, ad 2.<sup>um</sup>.

(2) 4.<sup>o</sup> dist. 45, quæst. 1, art. 1, solut. 3.<sup>a</sup> ad 6.<sup>um</sup>.

Secundum  
diversas hæc  
sententiæ,  
diversimode  
explicatur,  
quo pacto  
animæ  
mortuorum  
interdum vivis  
appareant.